

Filosofi med elever. Ytringsfrihet

William Kentridge, *Felix in Exile*. 1994. Film. 8.45 min.

Lærerveiledning

OM KUNSTVERKET

I *Felix in Exile* tegner Kentridge med kull og pastell. Han arbeider med store tegninger, og bygger animasjon ved å viske ut og endre på den samme tegningen. Slik får man en linje til hvordan hukommelsen virker. Kentridge skaper en poetisk fortelling om å leve i eksil, og om det å flykte fra et sted preget av brutalitet og vold. Hans tema beveger seg rundt minne, tap, hukommelse, tilhørighet og identitet.

OM KUNSTNEREN

William Kentridge ble født i 1955 i Johannesburg i Sør-Afrika, og vokste opp under apartheid-regimet. Begge foreldrene var advokater og jobbet for rettighetene til aktivister og ofre for apartheid. Gjennom en serie med ni kortfilmer introduserer Kentridge to personer – Soho Eckstein og Felix Teitlebaum. De to

skikkelsene reflekterer en følelsesmessig og politisk kamp som i et større perspektiv og representerer livet til mange sørafrikanere i perioden før demokratiet ble innført i landet. Den sørafrikanske kunstneren er mest kjent for store, animerte rominstallasjoner.

OM FORMIDLINGEN

Vi ser filmen sammen. Etterpå deler læreren klassen i to grupper.

Alle sitter i sirkel. Læreren deltar ikke i samtalen, men har rollen som observatør. Navnelapper.

Formidler presenterer reglene for en filosofisk samtale.

Samtalen: I samtalen vil vi snakke om tema rundt ytringsfrihet. Gjennom å presentere utsagn eller spørsmål for elevene, aktiviseres de og blir nødt til å lytte til hverandre, ta stilling til

påstander og begrunne sine synspunkter. Denne oppgaven bygger på metodikken i filosofiske samtaler. Vi bruker loggark og hver og én tar stilling til en påstand.

Metasamtalen: En samtale der formidler spør: «Var det noen sammenheng mellom diskusjonen vi har hatt og kunstverket vi har sett?» og «Hva synes dere var vanskelig?» Elevene får tenkepause, og alle sier sitt svar høyt mens de andre lytter.

FORARBEID

Læreren kan snakke litt om hvordan elevene begrunner det de mener eller påstår. I filosofi er det ikke «lov» til bare å slenge ut en påstand, man må alltid begrunne hvorfor man mener at det er slik. Det går også an å snakke litt om forskjellen på filosofi og fakta. I filosofiske samtaler kommer man ikke fram til et fasitsvar, elevene kommer fram til det best mulige svaret ut fra de forutsetningene de har og den tiden de har til rådighet. I filosofiske samtaler er det prosessen og ikke svaret som er viktig, dette kan være uvant for elevene.

Fakta kan man finne i leksikon, på nettet, i bøker, ved å spørre eksperter, osv.

ETTERARBEID

Samtale i klassen:

Snakke om menneskerettigheter og viktigheten av talefrihet, fri informasjon og frie valg.

Snakke om andre steder med manglende ytringsfrihet. Finnes det grenser for ytringsfrihet? Er det alltid riktig å si det du mener (æreskrenkelse, trække på andre)? Se linker nederst.

Filosofi i praksis er systematisk undring. Den strukturerte samtalen hjelper deltakerne til å konsentrere seg og den engasjerer alle. Sammen kommer man fram til noe som er sant gjennom å tenke. Man snakker om én ting av gangen, man tenker før man snakker, man må lytte og forholde seg til det de andre sier, snakke om det samme, ta stilling og gi og vurdere begrunnelser. I en filosofisk samtale er det prosessen og ikke svaret som er viktig.

Husk å bruke tenkepauser så elevene får tid til å formulere og skrive ned begrunnelser. De skal snakke til hverandre (ikke til læreren) og bygge på hverandres utsagn. Lykke til!

FAKTA

Produsert av: Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design

Målgruppe: Videregående skole

Kompetansemål: Norsk, historie og filosofi, samfunnsfag, visuell kunst og samfunn, religion og etikk, rettslære og diverse valgfag

Varighet: 1 time

Antall elever: Opptil 30 elever ser videoen sammen. Klassen deles så i to grupper for den filosofiske samtalen.

Visningsrom: Rom hvor videoen kan vises. Elevene sitter på gulvet. Gruppene går til hvert sitt rom.

Kontakt:

Camilla Frøland Sramek, e-post: camilla.sramek@nasjonalmuseet.no

Mob: 489 99 456

Anita Rebolledo, e-post: anita.rebolledo@nasjonalmuseet.no

Mob: 992 90 429

LENKER OG INFOMATERIALE:

William Kentrige snakker om sin egen prosess (video, ca 3 min):

https://m.youtube.com/watch?v=5_UphwAfjHk

Work in progress (ca 2 min):

<https://m.youtube.com/watch?v=ja4Wk7g6sdE>

<https://m.youtube.com/watch?v=IEfUjg5viGk>

Ytringsfrihet: <https://no.wikipedia.org/wiki/Ytringsfrihet>

Apartheid: <https://no.wikipedia.org/wiki/Apartheid>

nasjonalmuseet.no

[f](#) [t](#) /nasjonalmuseet

NASJONALMUSEET